

הלכות עבודה זרה פרק ה (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור – פרק ה' הלכות עבודה זרה, ספר המדע (רמב"ם)

הלכה ב – לשון המסית
דברי הרמב"ם: "המסית, בין שהסית בלשון רבים בין בלשון יחיד, הרי זה נסקל. כיצד? אומר לחבירו: אעבוד עבודה זרה, נלך ונעבוד... אזבח, אילך ואזבח, נלך ונזבח...". וכן הלאה עם כל לשונות עבודה זרה.
פשט: בין שאומר "אני הולך לעבוד" (לשון יחיד) בין "בואו נעבוד ביחד" (לשון רבים) – בשני המקרים הוא מסית.
חידושים והסברות:

- כסף משנה – לשון יחיד "אעבוד":** מה הכוונה ב"אעבוד" כהסתה? הכסף משנה מסביר: כשהוא אומר "אני הולך לעבוד עבודה זרה" השומע מבין שעליו לחקות אותו. אפילו אינו אומר במפורש "אתה צריך לעבוד", אלא "אני הולך לעבוד" – זו כבר הסתה. הקרית ספר (משנה למלך) מסביר ש"אעבוד ואתה אחרי" פירושו: אני אעבוד ואתה תעבוד אחרי.
- כסף משנה – "אילך ואזבח" לעומת "אזבח":** "אזבח" פירושו שהוא עומד כבר ליד העבודה זרה ואומר "אני הולך לשחוט עכשיו". "אילך ואזבח" פירושו שעדיין צריך ללכת – עדיין חסר מעשה. החידוש: אפילו כשעדיין חסר מעשה (עדיין צריך ללכת מעבר לפינה) זה כבר נקרא מסית.
- לשון הפסוק:** "אילך ואעבדהו" ו"נלך ונעבדה" הם לשונות מהפסוקים. המשנה מביאה את אותם לשונות.
- אין חילוק בניסוח:** אין הבדל אם הוא אומר "בואו נעשה זאת ביחד", או "אתה עשה זאת", או "אני הולך לעשות זאת" – כל הצורות הן הסתה (תוספות יום טוב ומראה).
- העבודות המפורשות:** אזבח (שחיטה/קרבן), אקטר, אנסך, אשתחיה – אלו עיקרי דיני עבודה זרה, וצריך לומר עבודה ספציפית "שדרכה לעבדה בכך" – כפי שהרמב"ם למד בפרקים קודמים.

הלכה ג – עדות וסקילה במסית / אין התראה למסית

- דברי הרמב"ם: שני האנשים שהמסית הסית אותם הופכים לעדיו. הם מביאים אותו לבית דין, מעידים עליו שזה אמרו להם, ומסקלים אותו.
פשט: שני האנשים ששמעו את ההסתה משמשים כעדים, מביאים אותו לבית דין, והוא מקבל סקילה.
חידושים והסברות:
- אינם בעלי דבר:** לכאורה צריך לשאול – האם העדים אינם גם בעלי דבר (נוגעים), כי הם אלו שהוא הסית? זה פשוט – הם אינם בעלי דבר.
  - אין התראה למסית:** החידוש העיקרי שמסית אינו צריך התראה, בניגוד לכל התורה כולה שאפילו בדיני נפשות צריך התראה. שני העדים לא התרו בו, והם יכולים להביאו מיד לבית דין ללא התראה.
  - טעם לאין התראה (רמב"ם בפירוש המשניות):** במסית התראה לא הייתה מועילה – לא משום שאינו רוצה, אלא משום שהוא מפחד משני העדים. הוא לא יעשה תשובה אמיתית, הוא רק יפסיק כי הוא מפחד. בעבירות אחרות הטעם להתראה שאולי לא הבין או שאינו באמת מזיד.
  - שלושה דברים ללא התראה:** מסית, עדים זוממין, ועוד אחד – ככולם "אין התראה". גם בעדים זוממין הם יודעים היטב מה הם עושים, ולכן התראה לא מועילה.

הלכה א – דין המסית אחד מישראל
דברי הרמב"ם: "המסית אחד מישראל, בין איש בין אשה, הרי זה נסקל, אף על פי שלא עבד המוסת ולא המסית עבד עבודה זרה, אלא בניסיון הראוי לעבוד." המסית חייב סקילה בין שהוא הדיוט בין שהוא נביא, בין שהוא מסית יחיד (איש או אשה) בין שהוא מסית יחידים (אבל לא עיר שלמה).

פשט: מי שמסית אפילו יהודי אחד לעבוד עבודה זרה חייב סקילה – אפילו המוסת לא עבד, ואפילו המסית עצמו לא עבד.

חידושים והסברות:

- חילוק מסית/מדיח – לשונות הפסוקים:** הרמב"ם מחלק: מסית = מסית יחיד (מהפסוק "כי יסיתך"), מדיח = מדיח עיר (מהפסוק "כי ידחור" בעיר הנדחת). מעניין שביחיד הלשון "מסית" ובעיר "נדחת" – עיר נדחת, יחיד מוסת.
- חיוב אפילו בלא מעשה עבודה זרה:** החידוש הגדול שהוא חייב סקילה אפילו כשהסתה לא הצליחה – המוסת לא עבד. בדרך כלל "אין שליח לדבר עבירה", אבל בעבודה זרה זה עובד אחרת. הסברא: עבודה זרה בכלל באה מאנשים שמדיחים אחרים במחשבות כוזבות – המסית הוא "מורה הדרך" של עבודה זרה, הוא לימד והראה את הדרך, ולכן הוא מקבל את העונש על עצם ההסתה.
- מסית שהדיח רוב עיר – דין נביא:** אם אדם אחד מדיח רוב עיר, הנדחים מקבלים דין יחידים (לא עיר הנדחת), כי עיר הנדחת צריכה "שנים מדיחים". אבל אם המדיח הוא נביא, הוא עצמו מקבל דין מדיח ונסקל.
- מדוע דווקא נביא יכול להיות מדיח בעצמו:** שני תירוצים:
- (א) **מפרשים:** הכוונה לומר שאפילו הוא נביא זה לא עוזר לו – הוא עדיין מקבל את הדין.
- (ב) **חידוש במיתה:** נביא שקר חייב חנק (כך פוסק הרמב"ם). היינו חושבים שהוא מקבל חנק כנביא שקר – בא הרמב"ם ואומר שהוא מקבל סקילה כמדיח, שהיא מיתה חמורה יותר.
- סברא מדוע נביא יכול להיות מדיח בעצמו:** נביא אומר "כה אמר ה'" – הוא בא בשם ה'. כמו שדוד אמר לגלית "אני בא בשם ה'" – כשבאים בשם הקב"ה אינך לבד. לכן נביא אחד יכול להיות בעל כוח להדיח עיר שלמה, מה שהדיוט לא יכול לבדו.
- מה הכוונה ב"נביא" כאן?** שתי דרכים: (א) הוא אומר "כה אמר ה'" – מתנבא בשם ה' שצריך לעבוד עבודה זרה, או (ב) הוא מתנבא בשם עבודה זרה – "אמרה לי עבודה זרה". לפי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה נביא צריך להיות "הולך בדרכי הנביאים" – אדם סתם שאומר "כה אמר ה'" לא נחשב.
- שאלה על הדיוט שהדיח רוב עיר:** אם הדיוט אחד (לא נביא) מדיח עיר שלמה – הוא לא מקבל דין מדיח (כי צריך להיות שניים), והעיר לא מקבלת דין עיר הנדחת. אבל מדוע לא יקבל דין מסית על כל יחיד ויחיד בנפרד? השאלה מועלית ולא נפתרת לגמרי.
- חילוק בהתראה:** בהתראה יכול להיות חילוק מעשי – צריך לומר לאדם במדויק על מה הוא עובר: "ביזת מומת" שונה מ"ביזת מודה".

הראשון שהורג אותו.

חידושים והסברות:

1. **האם הלאווין רק על המוסת או על כלל ישראל:** הרמב"ם לא מביא כאן את לשון הספרי שאומר "לפי שנאמר ואהבת לרעך כמוך, יכול תאהוב לזה? תלמוד לומר לא תאבה לו." **המנחת חינוך** משמיע ברמב"ם שהלאו של לא לאהוב את המסית הוא רק על המוסת עצמו, לא על כלל ישראל. זה אומר שאפילו יהודי כזה (מסית) עדיין יש מצוה של "ואהבת לרעך כמוך" ליהודים אחרים. אבל המגיד שיעור לא מסכים עם חידוש זה, וסובר שכל ההלכות כאן הן רק על המוסת, בדיוק כמו שהמצווה להרוג את המסית היא במיוחד על המוסת. סברא: המוסת יודע את האמת – הוא יודע שזה מסית – אבל אנשים אחרים עדיין לא יודעים, ולכן אין להם את הלאו.

2. **"ולא תשמע אליו" – מה הכוונה?** פשוט פירושו לא לשמוע לעבודה זרה, אבל זה כבר פשוט מאיסור עבודה זרה עצמו. הרמב"ם דורש שפירושו לא לשמוע אליו אפילו כשהוא מבקש טובה או רחמים – "משום סין" (כשהוא מבקש עזרה).

3. **"ולא תחוס עינך" – נגד "לא תעמוד על דם רעך":** בדרך כלל יש דין של "לא תעמוד על דם רעך" – אסור לעמוד על דמו של יהודי אחר. היינו חושבים שגם במסית צריך להצילו. באה התורה ואומרת "ולא תחוס עינך" – כאן צריך להיות קצת אכזרי.

4. **"אסור ללמד עליו זכות" – מתי זה תקף?** חילוק חשוב: האיסור ללמד זכות תקף רק אחרי שכבר גמרו דינו שהוא מסית. אבל בשעת החקירות והדרישות – כשביט דין עושה את ה"due diligence" שלו כדי לוודא שהוא באמת מסית – צריך כן לעבור את התהליך הרגיל, ואם למישהו יש זכות הוא צריך לומר אותה. זה לא "ללמד זכות" – זו העבודה הבסיסית של בית דין.

5. **מה פירוש "מלמד זכות" למעשה?** לא לחפש דרכים "יצירתיות" לפטור אותו – כמו למשל שהייתה לו ילדות קשה, או אולי לא אמר בדיוק כך. בדרך כלל בדיני נפשות מחפשים כל מיני דרכים ללמד זכות – במסית התורה אומרת לא לעשות זאת. מובא מעשה שרב ניסה לפסול עד כי יש לו סמארטפון – זכויות "יצירתיות" כאלה הכוונה כאן.

6. **מדוע לתורה כל כך הרבה לאווין על זה?** כיוון שמסית חמור כמו עבודה זרה, התורה רצתה לעשות חיזוק חזק שלא לעשות יותר מדי קולות. שישה לאווין מצורפים למעשה כדי שלא יבואו לשום רחמנות.

אזהרה להדיוט המסית

פשט: היכן האזהרה (לאן) להדיוט שהוא מסית? במדיח כבר למדנו "לא תשמע אליו על פי חרב", בנביא – בעל אוב. בהדיוט מסית כתוב "לא יסיפו לעשות" – שכאשר כולם ידעו שזה הרג אותו, רואים שלא עושים זאת.

הלכה ו – מסית שאמר "עבדוני"

דברי הרמב"ם: מסית שהרים לעצמו ואמר להם "עבדוני" – אם עבדוהו אינו נסקל. אפילו קיבלו ממנו ואמרו "הן" – אינו נסקל. אבל המסית לעבוד איש אחר, אע"פ שלא עבדוהו עבודה זרה, אם קיבלו ממנו ואמרו "הן נלך ונעבוד", אע"פ שעדיין לא עבדו – שניהם נסקלין, המסית והמוסת.

פשט: כשמישהו אומר "עבדו אותי", אינו מקבל סקילה אפילו אם קיבלו אותו. אבל כשהוא מסית לעבוד מישהו אחר, שניהם מקבלים סקילה אפילו אם עדיין לא עבדו.

חידושים והסברות:

1. **מדוע אינו מקבל סקילה כשאומר "עבדוני"?** טעם הרמב"ם: "אין אדם מקנה עצמו" – כל אדם יודע שאדם אינו רציני כשהוא אומר "עבדו אותי". אף אחד לא לוקח את זה ברצינות. אדם רוצה שיעבדו אותו, אבל זו

[דיגרסיה: עדים זוממים שהרגו] המהרי"א אומר חידוש: עדים זוממים שגרמו להריגה – בדין עדים זוממים אינם מקבלים מיתה (כי "הרוגי אין נהרגין" – כשהנידון כבר נהרג, העדים הזוממים אינם מקבלים מיתה). אבל העדים עצמם הם אלו שהרגו את האדם (דרך עדותם), והם הורגי נפש ללא התראה (לא התרו בהם על הריגה). על זה יש דין של "מכניס ראשו לכיפה" – סוג של דין מיתה לרוצח שאי אפשר להרוג אותו באופן פורמלי.

הלכה ז – דין מסית ליחיד / הטמנה

דברי הרמב"ם: כשמסית אומר ליחיד, אין לו שני עדים. אבל מצוה ללכוד אותו במלכודת. היחיד יאמר "יש לי עוד חברים המעוניינים בעסקה" כדי שיחזור על כך בפני שניים. המוסת מביא שניים ומעמידם במקום אפל – המוסת מביא שני אנשים, מעמיד אותם במקום חשוך, שיוכלו לראות ולשמוע את המסית, אבל הוא לא יראה אותם. המוסת אומר למסית: "אמור לנו מה שאמרת לי ביחוד."

פשט: במסית מחפשים באופן אקטיבי ללכוד את העבריין, בניגוד לכל העבירות האחרות שבהן מחפשים דווקא פחות (לימוד זכות, הזדמנות לתשובה). יוצרים מצב שבו המסית באור (זרקור) והעדים בחושך, כדי שלא יימנע מלומר את הסתתו.

חידושים והסברות:

1. **עקרון הפוך מכל התורה – "מחמינים לו":** בכל שאר חייבי מיתות אין מחפשים ללכוד את האדם – להיפך, מחפשים לימוד זכות. אם עד אחד רואה מישהו מחלל שבת, אין ענין שימנה להביא עוד אחד לראות. נותנים לו הזדמנות לעשות תשובה. אבל מסית שונה – הולכים בכל חומר הדין. זה בא מהדין "לא תחמול ולא תכסה" – אסור לרחם על מסית. לכן מחפשים דווקא כן ללכוד אותו, אפילו בערמומיות. **בכל חייבי מיתות שבתורה אין מחמינים עליהם** – רק במסית יש את הדין המיוחד של החמנה.

2. **מעין התראה:** כשהמוסת אומר למסית "אמור לי מה שאמרת לי ביחוד", והמסית עונה, זו מעין התראה – לא ממש התראה פורמלית, אבל איזו הזדמנות לחזור בו.

3. **"היאך נניח את אלקינו שבשמים" – תשובת המוסת:** המוסת אומר למסית: "איך נעזוב את בוראנו הקדוש, מקור מים חיים, ונלך לעבוד עצים ואבנים?" זה נותן למסית הזדמנות לחזור בו.

4. **"אם חוזר בו או ששתק – פטור":** אם המסית חוזר בו או שותק, הוא פטור. פירוש ר' רבינוביץ: כשהמסית חוזר ואומר מה שאמר, הוא אומר זאת כ"מעשה שהיה" (הוא רק מספר מה שהיה), לא שהוא מסית עכשיו באופן אקטיבי. לכן, אם הוא שותק אחר כך, אי אפשר לעשות לו כלום, כי לא הסית בפני העדים. (זה "קצת דחוק").

5. **"אם אמר כך היא" – עומד במרדו:** רק אם הוא אומר כן, כך זה, אז קמים שני העדים ומביאים אותו לבית דין, וסוקלין אותו.

6. **חילוק בין מסית ליחיד למסית לשניים:** בשני אנשים אין צורך בהתראה כלל. ביחיד נותנים לו הזדמנות קטנה לצאת – מעין לימוד זכות. כשהוא רואה שני אנשים, הוא לא יעשה תשובה אמיתית – הוא רק חושב "הם רוצים ללכוד אותי". אבל כשזה אדם אחד והוא שותק, זה אמיתי.

הלכה ה (צ"ט) – דינים של המוסת (מי שהסיתו)

דברי הרמב"ם: המוסת צריך להיות הראשון שהורג את המסית, שנאמר "ידך תהיה בו בראשונה להמיתו". אסור למוסת לאהוב את המסית, שנאמר "לא תאבה לו". לפי שנאמר "עזוב תעזוב עמו" – יכול אף לזה? תלמוד לומר "ולא תשמע אליו". לפי שנאמר "לא תעמוד על דם רעך" – יכול אף על דם של זה? תלמוד לומר "ולא תחוס עינך". אסור למוסת ללמד עליו זכות, שנאמר "ולא תחמול".

פשט: התורה הוציאה מספר לאווין במיוחד על המוסת – אסור לו לאהוב את המסית, לא לשמוע אליו, לא לרחם, לא ללמד זכות, והוא צריך להיות

זה אומר הרמב"ם שאסור לחשוב כך, כי אנו מאמינים בתורה, ומופת של נביא בשם עבודה זרה הוא רק כישוף/מכשף.

הלכה ט – נביא שקר (מתנבא בשם ה' שקר)

דברי הרמב"ם: "וכן נביא השקר... אף על פי שנתנבא בשם ה' ולא הוסיף ולא גרע... אחד המתנבא מה שלא שמע במראה הנבואה, או מי ששמע דברי נביא חבירו ואמר דבר זה לא נאמר לי בנבואה אלא לפלוני נאמר לו ואני מתנבא בו... מיתתו בחנק."

פשוט: נביא שקר שאומר בשם ה' משהו שה' לא אמר לו – אפילו לא הוסיף או גרע מהתורה, אפילו הוא אומר דברים טובים ונכונים – חייב חנק. זה כולל: (א) מי שאומר משהו שמעולם לא ראה בנבואה; (ב) מי ששומע מחבר נביא אמת ואומר זאת כנבואתו שלו.

חידושים והסברות:

1. שני סוגי נביא שקר: (א) נביא שקר שמוסיף או גרע מהתורה – כאן יודעים שהוא שקר כי אנו יודעים שהתורה לא משתנה; העבירה היא בתוכן של מה שהוא אומר. (ב) נביא שקר שאומר דברים טובים ונכונים אבל טוען שה' אמר לו כשה' לא אמר – כאן העבירה היא בשקר שהוא טוען נבואה, לא בתוכן. שניהם חייבים חנק.

2. "אשר יזיד" – תנאי המזיד: הפסוק אומר "אשר יזיד לדבר דבר בשמי" – "יזיד" מתייחס ל"לדבר בשמי", כלומר הוא חייב לומר שקר בשם ה' בכוונה. בנביא בשם עבודה זרה תמיד "יזיד" (זה תמיד מזיד). אבל בנביא שקר בשם ה' – מה אם הוא חשב שהוא רואה נבואה (שוגג)? זה נשאר כשאלה.

3. "שמע דברי נביא חבירו" – אפילו מהחומש: אפילו מי שמסתכל בחומש ואומר מה שכתוב שם כנבואתו שלו – גם הוא בקטגוריה של "מתנבא מה ששמע מחבירו", כל עוד הוא אומר זאת כנבואה.

מדוע נביא שקר בהלכות עבודה זרה (מסית ומדיח) ולא בהלכות יסודי התורה

חידושים והסברות:

1. החידוש העיקרי – נביא שקר הוא ענף של מדיח: מדוע הרמב"ם הכניס את הלכות נביא שקר בהלכות עבודה זרה (אחרי מסית ומדיח) ולא בהלכות יסודי התורה שבהן הוא מדבר על נבואה? נביא שקר אינו דין של "אמירת דברים רעים" (כמו מגדף), אלא דין של השפעה רעה על כלל ישראל – הוא אדם חשוב שיכול להדיח אנשים. לכן הוא שייך לקטגוריה של מסית ומדיח. אפילו כשהוא אומר דברים טובים, הוא חייב – כי העבירה אינה בתוכן אלא בהשפעה הפוטנציאלית.

2. תנאי "הולך בדרכי הנבואה": הרמב"ם אומר "כל המונע עצמו מהריגת נביא השקר מפני מעלתו שהרי הוא הולך בדרכי הנבואה" – זה מראה שמדברים על אדם במעלה. מה אם אדם פשוט ("שרברב") אומר באמצע העבודה "יש לי נבואה"? על אדם כזה אין נפקא מינה – הוא משוגע, דבריו לא שווים כלום. דין נביא שקר חל רק כשהאדם הולך בדרכי הנבואה – כי רק אז יש לו השפעה רעה. זה תומך בחידוש שזה דין של השפעה דמיונית, לא סתם אמירת דברים רעים.

3. "לא תגור ממנו" – הלאו של לא להרוג נביא שקר: אסור לרחם על נביא שקר בגלל מעלתו. הלאו נחזק דווקא כי הוא אדם במעלה – הוא הולך בדרכי הנבואה, הוא עובד ה', אנשים יכולים לחשוב "אולי הוא בכל זאת צדיק". על זה אומר הפסוק "לא תגור ממנו" – אל תפחד מחשיבותו. מי שנמנע מללמד חובה על נביא שקר מחמת פחד, עובר על "לא תגור ממנו".

4. נביא שקר נידון רק בבית דין של שבעים ואחד (סנהדרין גדולה): זה מראה שנביא שקר הוא נושא ציבורי – מי המנהיג הנכון, מי מדבר בשם ה'. זו לא עבירה פרטית של יחיד שאמר דברים שקריים. כ"הצעה" מוצע שאם

לא עבודה זרה עד שעובדים אותו ממש עם קבלה כאלוה או באחת מארבע העבודות.

2. נפקא מינה מעשית: לכאורה יוצא מזה ש"רבי קטן לא מוצלח" שמבקש מהעולם לעבוד אותו משוגעויות, לא קורה לו כלום – כי אף אחד לא לוקח את זה ברצינות. זה מושווה לדין בחושן משפט אצל גנב.

3. חידוש גדול – המוסת גם חייב סקילה: כשמישהו מסית לעבוד שלישי, והמוסת קיבל ואמר "הן נלך ונעבוד" – אפילו עדיין לא עבד עבודה זרה – הוא כבר מקבל סקילה על עצם הקבלה. שנאמר "לא תאבה לו ולא תשמע אליו". זה אומר שעצם ההסכמה ללכת לעבוד עבודה זרה כבר חייבת מיתה – אפילו בלי מעשה של עבודה זרה.

הלכה ז – נביא המתנבא בשם עבודה זרה

דברי הרמב"ם: "נביא המתנבא בשם עבודה זרה, כיצד? זה האומר אמר לי עבודה זרה פלונית או כוכב פלוני שצוה לעשות כך וכך או שלא לעשות כך וכך... אפילו כיוון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור... מיתתו בחנק."

פשוט: נביא שאומר שעבודה זרה או כוכב אמר לו לעשות כך או כך – אפילו אם תוכן נבואתו נכון לפי ההלכה (לטמא את הטמא ולטהר את הטהור) – הוא חייב מיתה בחנק.

חידושים והסברות:

1. העבירה היא ב"בשם" לא בתוכן: הנביא בשם עבודה זרה אין לו דין מדיח (הוא לא מסית אנשים לעבודה זרה דרך התוכן), אלא יש לו דין מיוחד של מתנבא בשם עבודה זרה. העבירה היא בכך שהוא מדבר בשם עבודה זרה, לא במה שהוא אומר. לכן אפילו הוא אומר "שמור שבת" בשם הכוכב, הוא חייב מיתה.

2. חילוק בין נביא שקר לנביא בשם עבודה זרה: אלו שני דינים נפרדים עם שני פסוקים נפרדים. נביא שקר = אומר בשם ה' משהו שה' לא אמר לו ("אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו"). **נביא ב

שם עבודה זרה** = אומר נבואה בשם עבודה זרה ("אשר ידבר בשם אלהים אחרים"). שניהם חייבים חנק, אבל ממקורות שונים. הנביא בשם עבודה זרה הוא גם נביא שקר (כי עבודה זרה לא באמת אמרה לו), אבל יש לו דין נוסף.

3. שאלה האם עבודה זרה יכולה באמת לדבר: מועלית שאלה – מניין יודעים שעבודה זרה לא אמרה לו באמת? כוח יכול לדבר עם אדם. זה נשאר כחקירה פתוחה.

4. הלאו של נביא בשם עבודה זרה: הרמב"ם אומר "אזהרתו של זה מכלל שנאמר ובשם אלהים אחרים לא תזכירו". זה לא סתם הזכרת שם עבודה זרה, אלא ספציפית אמירת נבואה בשם עבודה זרה.

הלכה ח – אין בודקים נביא בשם עבודה זרה

דברי הרמב"ם: "ואסור להרהר אחר דין התשובה ממתנבא בשם עבודה זרה... ואין שואלין ממנו אות ומופת... ואם עשה מעשה אין משגיחין עליו ואין מהרהרין בו. וכל המחשב באותותיו שמא אמת הם... שנאמר לא תשמע אל דברי הנביא ההוא."

פשוט: אין לבדוק נביא בשם עבודה זרה עם אות ומופת – יודעים מיד שהוא שקר. אפילו אם הוא עושה מופת, מתעלמים ממנו. כל מי שחושב "אולי האותות שלו אמת" עובר.

חידושים והסברות:

1. מה הכוונה ב"שמא אמת הם": את האות ראו בעיניים, מה הספק? "אמת" לא אומר שהאות קרה (את זה ראו), אלא שזה אות אמיתי – כלומר שזה לא היה טריק או כישוף, אלא הוכחה אמיתית שנבואתו אמת. על

1. **לאו שאין בו מעשה?** זו "רמה נמוכה יותר" של "לא תזכירו" — האיסור העיקרי עם מלקות הוא שבועה/נדר (שהוא מעשה), וסתם הזכרה גם אסורה אבל ברמה נמוכה יותר.

2. **מדוע התורה עצמה מזכירה שמות של עבודה זרה? הרמב"ם אומר: "כל עבודה זרה הכתובה בתורה הקדושה מותר להזכיר את שמה, כגון פעור ובעל ונבו וגד וכיוצא בהן."**

- **קושיה:** אם אסור להזכיר שם עבודה זרה, איך התורה עצמה מזכירה "בעל פעור", "פעור", "בעל צפון", "גד", "נבו"? (פסוקים: "כרע בל קרס נבו" — ישעיהו; "העורכים לגד שולחן" — ישעיהו; "לפני בעל צפון תחנו" — שמות).

- **תירוץ ראשון (פשוט):** אם התורה עצמה אומרת זאת, גם אתה יכול — "אין צורך להיות יותר חסיד מהתורה."

- **תירוץ שני:** מזכירים זאת כי צריך להזכיר — זה כתוב בתורה, זה מטרה לימודית.

- **תירוץ שלישי (סברא):** בדרך כלל לשמות עבודה זרה יש בעצמם חשיבות — השם עצמו מביא כבוד לעבודה זרה. אבל השמות שהתורה משתמשת בהם כבר יש בהם **לשון גנאי** — התורה הסירה את החשיבות מהשם. (התירוץ נשאר עם ספק — "משהו מוזר.")

- **ראיה שהתנ"ך משנה כן שמות לגנאי:** "איש בוש" בדברי הימים — באמת שמו היה "איש בעל", אבל התנ"ך שינה את השם ל"בוש" כדי לא להזכיר "בעל". אבל במקומות אחרים התנ"ך כן אומר "בעל פעור" — זה מראה שזה לא תמיד עקבי.

- **קושיה על המשנה:** כתוב במשנה "אלו הן הגולין" — איך מותר לומר שמות של עבודה זרה במשנה? תירוץ: אלו "שמות אדיוטות" (שמות שכבר ידועים מהתורה).

[**דיגרסיה: שיטת הריב"ש**] הריב"ש אמר שלא לומר שמות של מלאכים קדושים — כי "קריאה בשם" מביאה השראה משם. בעבודה זרה גם יש ענין כזה — אבל אם משתמשים בזה כדי להביא מה שכתוב בתורה, זה כבר אחרת.

חידוש כללי: הפסוק "ושם אלהים אחרים לא תזכירו" — מספר שכבות הפסוק האחד כולל:

- מתנבא בשם עבודה זרה
  - שבועה/נדר בשם עבודה זרה (לוקה)
  - סתם הזכרת שם עבודה זרה (אסור)
  - גרימה לאחרים להישבע/להידר בשם עבודה זרה (אסור, אבל לא לוקה)
- כל אלו הם **גדרים לעבודה זרה** — לא עבודה זרה עצמה, אלא הגנות סביבה.

מישהו אומר נבואה רק לאדם אחד, אולי אין דין נביא שקר — צריכה להיות מימד ציבורי, אנשים שומעים אותו.

הלכה י — **נשבע / נודר בשם עבודה זרה**

דברי הרמב"ם: מי שנודר או נשבע בשם עבודה זרה — לוקה, שנאמר "ושם אלהים אחרים לא תזכירו."

פשוט: מי שנודר או נשבע בשם עבודה זרה מקבל מלקות.

חידושים והסברות:

1. **אותו פסוק — מספר שכבות:** הפסוק "ושם אלהים אחרים לא תזכירו" (שמות כ"ג) משמש כמקור למספר איסורים: (1) מתנבא בשם עבודה זרה, (2) שבועה/נדר בשם עבודה זרה, (3) סתם הזכרת שם עבודה זרה. זו דוגמה ל"יותר ממשמעות אחת לאותו פסוק."

2. **מדוע שבועה בשם עבודה זרה חמורה יותר מסתם הזכרה?** כי שבועה היא ענין של כבוד — כשאדם רוצה להוכיח שהוא מתכוון באמת, הוא נשבע בדבר החשוב ביותר. אם הוא נשבע בשם עבודה זרה, הוא מראה שעבודה זרה היא אצלו "הדבר האמיתי ביותר" — זו מדרגה חמורה של "לא תזכירו."

3. **חידוש:** אפילו כשהוא נשבע לגוי — כלומר הוא מתכוון להוכיח לגוי שהוא מתכוון באמת על ידי שבועה בשם עבודה זרה — זו גם עבירה גדולה.

הלכה יא — **שבועה לגוי ביראתו**

דברי הרמב"ם: אם יהודי אומר לגוי "השבע לי בשם עבודת האלילים שלך" — אסור, אבל אינו לוקה.

פשוט: אסור לגרום לגוי להישבע בשם עבודה זרה, אבל אין לוקים על כך.

חידושים והסברות:

1. **לפני עור או איסור נפרד?** האם זה לפני עור לגוי (כי גורמים לו להזכיר שם עבודה זרה), או שזה איסור על היהודי עצמו? זה מושווה לדין של מכירת בהמות לעובדי אלילים — כי הגוי יעשה עבירה דרכך.

2. **הרמב"ם אומר במפורש:** "אסור לגרום לאחרים שידרו ויקיימו בשם עבודה זרה" — בין גוי בין יהודי, אין הבדל. אבל לוקה רק מי שבעצמו נודר/נשבע/מקיים בשמה — לא מי שגורם.

הלכה יב — **סתם הזכרת שם עבודה זרה**

דברי הרמב"ם: אפילו להזכיר שם עבודה זרה שלא דרך שבועה — אסור. למשל, "שמור לי בצד עבודה זרה פלונית" — לעשות סימן דרך עבודה זרה.

פשוט: סתם אמירת שם עבודה זרה גם אסורה, אפילו בלי שבועה.

חידושים והסברות:

תמלול מלא

פרק ה' הלכות עבודה זרה — דין המסית

הלכה א: המסית אחד מישראל

דובר 1:

עכשיו נלמד פרק ה', ונלמד יותר את דין מסית, כאשר אחד מסית יחיד מישראל. אומר הרמב"ם כך: "המסית אחד מישראל", מי שמסית, הוא מדבר לאדם יהודי לעבוד עבודה זרה, "בין איש בין אשה", בין שהוא מסית איש או אשה, "הרי זה נסקל", הוא חייב סקילה. והחידוש הוא, "אף על פי שלא עבד המוסת ולא המסית עבד". הלכה מעניינת מאוד.

אנחנו כבר יודעים זאת, שמסית ומדיח חייב אפילו אם הוא עצמו לא עבד עבודה זרה, כי אם הוא עצמו היה עובד עבודה זרה היה חייב סקילה על העבודה. אבל כאן הוא חייב על כך שגרם לאחר לעבוד. למרות שבדרך כלל "אין שליח לדבר עבירה", אי אפשר לומר כי האחר הסית אותי, אבל בעבודה זרה זה כן עובד. יכול להיות כמו שאתה אומר, כי עבודה זרה בכלל,

ללמוד פרק ה' בהלכות עבודה זרה, ספר המדע. למדנו את ההלכה הקודמת שהייתה מדיח. מדיח פירושו כאשר... הרמב"ם מחלק אותם כך, מסית הוא מדיח. מסית פירושו כאשר מסית יחיד, מדיח פירושו כאשר מדיח עיר, עיר הנדחת. אדם אחד נעשה מסית, מוסת, עיר נעשית נדחת, זה מעניין. לכאורה הכל לשונות מפסוקים. בעיר הנדחת כתוב "כי ידיחו", ובמסית כתוב "כי יסיתך", זה כתוב ביחיד.

דובר 1:

זה מוזר, "היה זה שהדיח נביא, אם שהיה נביא".

יש שני תירושים. כל המפרשים אומרים, הוא מתכוון לומר שזה שהוא נביא לא עוזר לו, הוא מקבל את הדין אפילו הוא נביא. או יכול להיות שהוא מתכוון למשהו אחר. יכול להיות מה שלמדנו קודם בהלכות יסודי התורה, שצריך להורגו בסיף, נדמה לי, כנביא שקר. אומר כאן הרמב"ם שהוא לא מקבל דין סייף כנביא שקר, אלא הוא מקבל דין סקילה כמדיח. אפילו הוא היה רק מדיח אחד, והאחרים לא מקבלים שום דין, כי כאן יש חידוש שחשבת שצריך לתת לו את העונש של נביא שקר, אומרים אנתנו לא, צריך לתת לו את העונש של מדיח.

אני לא יודע. חשבתי סברא, צריך ללמוד את הדבר, יש פשוט חשבון של הסוגיות שצריך לראות. חשבתי סברא שאולי בדרך כלל להדיח עיר שלמה לא מספיק אדם אחד, צריך להיות לפחות שני אנשים. נביא יכול כן, הוא אומר בשם ה', יש לו כוח השפעה גדול. כן, אבל בכל זאת אין לו דין עיר הנדחת, כי יש אדם אחד שאשם על כל הדבר, זה לא נקרא עיר הנדחת, זה נקרא יחידים שעבדו עבודה זרה. כמו שדוד אומר לגלית שאני לא בא לבד, אני בא אליך בשם ה', כן? כשבאים בשם הקב"ה לא באים לבד. זה מה שהוא מתכוון לומר. וכאן הוא אומר שהוא לבד, זה לא בשם, אבל...

דובר 2:

אבל יש סוגיה שלמה על הנביא שהדיח. אבל לכאורה זה הדבר, שהוא מקבל סקילה. מיתה מגיעה לו בכל מקרה כנביא שקר, כמו שנלמד אכן מאוחר יותר. אבל הוא מקבל חנק, כמו שאתה אומר, חנק זה סייף.

דובר 1:

אבל אתה אומר שזה חנק. אתה יודע שיש מחלוקת בתנאים?

דובר 2:

אהה. איך הרמב"ם פוסק בנביא שקר?

דובר 1:

נביא שקר חייב חנק, כך אני זוכר. כן, נכון, נביא שקר בחנק. כן, נביא שקר, דין נביא שקר הוא חנק. יש לו דין. הוא לא מקבל חנק, אלא הוא מקבל סקילה כי יש לו דין של מדיח. כך אומר הרמב"ם הלאה.

דובר 2:

איך, מה פירוש נביא שהוא מדיח?

דובר 1:

יכול להיות שהוא מתנבא בשם עבודה זרה, והוא אומר "אמרה לי עבודה זרה", עבודה זרה אמרה לי את הדבר.

כמו שלמדנו קודם בפרק הראשון נוכח עבודה זרה, זה היה השלב השני, שכוחות נביאי השקר שהובילו למרבה הצער דור שלם אחר עבודה זרה, כל העולם היה ביחד אחרי עבודה זרה, כן? אולי המבול היה דין עיר הנדחת על כל העולם.

אוקיי, אם הוא אומר לו "אמר לי הקדוש ברוך הוא עבדו עבודה זרה", או שהוא "נביא שנתנבא לשקר בשם הקדוש ברוך הוא, הרי זה נביא שהדיח", הוא מקבל דין נביא שהדיח, ואם הדיח אחרים, אם רוב עיר נדח אחריו, האנשים לא מקבלים דין עיר הנדחת כי לא היו "שנים המדיחים", אבל הוא עצמו מקבל דין מדיח והוא נסקל.

דיון: מדיח על מדיח אחד

דובר 2:

ושואלים, אם הוא לא היה בשם עבודה זרה, הוא היה רק מדיח אחד, הוא לא היה מקבל שום דין, לא היו הורגים אותו, אולי עונשים אחרים. אדם אחד מדיח עיר שלמה, הם לא מקבלים דין עיר הנדחת, והוא גם לא מקבל דין מדיח, למה לא?

דובר 1:

כל עבודה זרה באה מאנשים רעים שגורמים לאנשים פשוטים לחשוב מחשבות רעות.

אבל אומר כאן החידוש, שאפילו כאשר האדם שאותו הסית לא עבד עבודה זרה, לא הצליחה ההסתה, אבל הוא ניסה, "אף על פי שלא עבד המוסת ולא המסית עבד עבודה זרה, אלא בניסיון הראוי לעבוד", אלא מפני שהוא הראה לו, זו לשון הראב"ד, כי על כך שהסית לעבוד עבודה זרה מקבל הוא את העונש. זה המורה הוראה, המורה הוראה של עבד עבודה זרה. הוא לימד אותו, הוא הראה לו את הדרך. המורה דרך של עבודה זרה.

ממשיך הרמב"ם הלאה: "בין שהיה המסית הדיוט, בין שהיה נביא", בין שהמסית היה הדיוט, בין שהיה נביא, לכאורה פירושו שאמר לאחר שאני אומר לך בתור נביא שזה דין עבודה זרה. מאוחר יותר ידבר הרמב"ם קצת יותר על דין נביא.

"בין שהיה המוסת יחיד, איש או אשה, או יחידים", בין שאחד מסית יחיד, איש או אשה, או יותר מאדם אחד, הרבה יחידים, אבל עד עיר שלמה, אז זה כבר נעשה עיר הנדחת. "מיתתו בסקילה".

דיון: מסית שהדיח רוב העיר

דובר 1:

יש עוד דבר שראינו אחרת מקודם. מדיח הם שניים, מסית הוא אדם אחד.

דובר 2:

אה, טוב. רגע, אומר הרמב"ם, "המסית אחד מישראל"...

דובר 1:

אז יש לו כבר דין מדיח, "ואינו נקרא מסית", ואז צריך לראות בפרק הקודם את דין מדיח.

דובר 2:

כן, אבל אני חושב שזה מה שהוא אם אדם אחד מדיח עיר שלמה, ולעיר יש דיני עיר הנדחת, לכאורה יש לו כן דין מסית, לא מדיח. לכאורה כן. אני רק רוצה לומר, שצריך להיות שניים זה אולי רק דין על העיר. צריך לדעת.

דובר 1:

כן, אני חושב שהמדיח עצמו אולי כן נסקל אפילו כך. אני לא יודע. בכל אופן, דין מדיח הוא שהוא חייב כמסית.

הלכה ב: נביא שהדיח

דובר 1:

אומר הרמב"ם הלאה, הוא ממשיך כאן לומר על מה שאמרתי נביא. "היה זה שהדיח רוב העיר נביא", חזרה למדיח, מה שאמרתי, האדם שהדיח רוב עיר, אם הוא נביא. מה פירוש שהוא נביא? שבעבר אמר נבואות, או שהוא אומר בתור נביא, הוא אומר שהקב"ה אמר לו שקיבל נבואה? מאוחר יותר יסביר קצת יותר על הנביא, כן.

יכול להיות, יכול להיות, יש לי דיוק מאוחר יותר, שיכול להיות שנביא, קודם כל נביא פירושו שהוא אומר "כה אמר ה'". זה פשוט. יכול גם להיות שכדי להיות נביא צריך להיות הולך בדרכי הנביאים. שאם אחד אומר אתם "כה אמר ה'", זה לא נחשב. כמו שהרמב"ם למד שמי שאינו ראוי שתהיה לו נבואה.

אז, מי שהדיח, אם הוא נביא, "מיתתו בסקילה, והנדחים הרי הן כיהידים", הנדחים מקבלים דין יחידים, "ואין להם דין עיר הנדחת, עד שיהיו המדיחים שנים". למדנו קודם שמדיחים הם רק שניים. אבל אם אחד היה מדיח, הנדחים מקבלים דין יחידים, והוא מקבל כן דין כמו מדיח ו"מיתתו בסקילה", אבל רק אם הוא נביא. כן.

דיון: מדוע דווקא נביא?

דובר 2:

יחיד לא קיבל שום דין מדיח וצריך להיות לו דין מסית. מה ההבדל? זה אותו דין. למה הוא רוצה דווקא נביא? לכאורה אפילו הוא לא נביא.

זאת לבד, אין הבדל. החידוש כאן הוא לומר, שאפילו אני אומר אני אעבוד, זה מעשה, כי האחר מבין שאנשים עושים אחרי, האחר מבין שהוא מתכוון לומר אני אעבוד ואתה גם. הוא לא צריך לומר אתה תעבוד, הוא בכלל לא צריך לומר, זה החידוש. וכאן מבינים עם התוספות יום טוב ומראה, שזו הדרך איך לחנך. טוב מאוד.

הלכה ד: דין עדות וסקילה במסית

דובר 1:

אומר הרמב"ם הלאה, זה לא רק אדם שהיו שני אנשים, צריך להיות עדים עליו, נכנסים עדים, ושני האנשים נעשים עדיו, ושני האנשים מביאים אותו לבית דין, באים לבית דין, ומעידים עליו שזה אמרו להם, שכך אמר להם, הוא אמר לנו בוא נעבוד עבודה זרה, וסוקלין אותו, נותנים לו סקילה.

לכאורה צריך חידוש פשוט, לכאורה הוא לא בעל דבר על העדים, מה? זה לא בעל דבר, זה פשוט, מה החידוש? אה, אבל עוד משהו שכאן חסר לכאורה, הרי לא הייתה התראה. אומר הרמב"ם, ואף על פי שאין המסית צריך התראה, יש כאן דין שבדרך כלל בכל התורה כולה, אפילו בעניני דמים ראינו שיש דין התראה, אבל מסית לא צריך התראה. אז מה למדנו שמה? הוא היה מוזהר? כן, כן.

דובר 2:

עדים, שיהיה מלכוד.

דובר 1:

הוא יכול להיות העדים עצמם וזהו. אחד, אז לא צריך התראה. שני העדים לא הזהירו אותו, והם יכולים להביא אותו מיד לבית דין בלי התראה. אוקיי. אמשיך הלאה.

דין מסית ליחיד – איך תופסים אותו

דובר 1:

אמרו לאחד, מה קורה כשאדם אחד אומר לאדם אחד שהוא מסית? הרי אין לו שני עדים. אבל יש מצווה, אנחנו מנסים לתפוס את המסית. המסית הוא בדרך כלל בכל התורה כולה אנחנו מנסים לתפוס אדם בחטאו. להיפך, מחפשים כמה שפחות. יש את כל הדינים מלמדו זכות, אבל לכן אם עד אחד רואה משהו מחלל שבת, אין שום ענין שהוא יביא מהר עוד אחד שיראה. להיפך, בוא ניתן לו הזדמנות לעשות תשובה. אבל מסית זה אחרת. מסית צריך ללכת בכל חומר הדין. אומר הוא עצה, והוא מביא מהגמרא שזו העצה: שהיחיד יאמר לו, "אה, אתה יודע, יש לי עוד חברים, יש לי חברים מרוצים במקרה." למה הוא עושה זאת? כי הוא רוצה לתפוס אותו, הוא רוצה להיות לו שני עדים, והוא מערים עליו, כך הוא מערים עליו, עד שיאמר בפני שנים, שיאמר בפני שני אנשים את הסתתו, כדי להרגו, כדי שיוכלו השניים ביחד להיות עדיו ולתפוס אותו ולהורגו.

אומר הוא, אם לא רצה המסית לומר לשנים, אם הוא לא רוצה, עדיין מצווה להחמין לו, זו מצווה להערים עליו ולמצוא דרך שהוא כן ירצה. להחביא, כך לפחות עוד לעשות... להחביא בשבילו עדים. הולכים להפחיד אותו, המסית מתחיל לחשוב אולי ירצו לשפוט אותו. אז מניחים שמישהו יאזין איך הוא אומר את... כן, כן, בדיוק, לא שום...

בכל חייבי מיתות שבתורה אין מחמינים עליהם

בכל חייבי מיתות שבתורה אין מחפשים לתפוס מישוהו, לא מחפשים לעשות ערמומיות כדי לתפוס אותו, אבל חוץ מזה, חוץ מזה, מלבד זה יש דין מיוחד למסית, כמו שאחת ההלכות במסית יש דין "לא תחמול ולא תכסה", אסור לרחם עליו, אלא מחפשים דווקא כן לתפוס אותו.

הלכה ה: דין הטמנה – כיצד מעמידים את העדים

דובר 1:

אומר הרמב"ם הלאה, כיצד עושים את ההחמנה? דין הטמנה, החמנה. כיצד מחמינים לו? כיצד עושים את הערמומיות? אומר הוא, המוסת מביא שנים, האדם שניסו להסית אותו מביא שני אנשים, ומעמידים במקום אפל,

כי הוא לא אומר בשם עבודה זרה אלא נביא. זה אני שואל אותך, למה לא? כי זו גזירת הכתוב שצריך להיות שני מדיחים.

דובר 2:

רגע, אבל אם הוא מסית? מסית הרי אפילו על אדם אחד גם חייב מיתה, חייב סקילה.

דובר 1:

אה, יש לו דין מסית? אותו דבר אני שואל אותך, הנביא אם הדיח עיר שלמה, הרי הוא מסית. בוא נראה, הרמב"ם יגיד הלכה מיד, בוא נראה.

את ההלכה אני לא מבין, אני לא יכול להגיד לך, משהו יכול היה לבלבל אותי כאן, המפרש כאן אומר שאני לא הראשון להתבלבל, אז אני לא מרגיש כל כך רע. אתה מרגיש טוב? אתה מרגיש כמו... רבים? כן, לא יחידים במעמד, לא מדיחים, אבל רואים כאן את החילוק של רבים מיחיד, כן? כן.

יכול להיות, דבר אחד יכול להיות שבהתראה זה אחרת, כי בהתראה צריך לומר לאדם בדיוק על מה הוא עובר. אומרים לו ביזת מומת זה אחרת ממה שאומרים לו ביזת מודה, צריך לדעת.

הלכה ג: לשון המסית

דובר 1:

אוקיי. הלאה. אממ... אומר הרמב"ם, מה לשון המסית? מה הוא צריך לומר? כן. אומר הרמב"ם, "המסית, בין שהסית בלשון רבים בין בלשון יחיד, הרי זה נסקל. כיצד?" מה פירוש מסית בלשון רבים, מה פירוש מסית בלשון יחיד? הוא מסביר, "אומר להבירו, אעבוד עבודה זרה", אני הולך לעבוד עבודה זרה. אני הולך ללכת, בוא נעבוד ביחד עבודה זרה, זה "נלך ונעבוד". בוא נלך. "בעבודה פלונית", הוא אומר לו עבודה "שדרכה לעבדה בכך", כמו שהרמב"ם למד בפרקים הקודמים, שצריך לומר עבודה מסוימת שהיא דין עבודה זרה בסקילה.

והרמב"ם מביא הלאה את הלשונות, "אזבח", והוא אומר, "אילך ואזבח", או "אזבח", או "אילך ואזבח", או "נלך ונזבח". זה הרי לשון יחיד ולשון רבים, אילך ואזבח לא מוסיף.

דיון: חילוק בין "אזבח" ל"אילך ואזבח"

דובר 2:

אולי כי אילך פירושו יותר בלשון עתיד, לא עכשיו. אזבח פירושו אני הולך עכשיו לשחוט, אילך ואזבח פירושו אני הולך ללכת לשחוט מחר.

דובר 1:

אני חושב שאילך ואזבח היא לשון הפסוק. אילך ואעבדהו, נכון? נלך, נלך היא לשון הפסוק.

כן. אלו אותן לשונות מהמשנה. אז, הכסף משנה מסביר, אעבוד, ואתה תעשה אחרי. אני הולך לעבוד, ואתה תעשה אחרי. כן, הוא עומד כאן, לא שהוא אומר זאת לעצמו. אז לשון יחיד פירוש, העדה מבינה ממה שהוא אומר אעבוד, הפשט הוא שיעשו אחריו. זה אומר, שאם אני אומר בלשון יחיד, האחר אומר אני הולך לעבוד עבודה זרה, מזה מבין האחר שהוא ילך אחריו.

זה מה שהכסף משנה מסביר, שאילך ואזבח פירושו, אפילו שזה עדיין חסר. אזבח פירושו, עומדת כאן העבודה זרה, ואני אומר אני הולך עכשיו לעבוד. ואפילו זה רק אילך ואזבח, הולכים לפנות את הפינה לעבוד, זה קצת, אפילו שזה עדיין חסר מעשה זה נקרא גם מעשה. זה מה שהגמרא אומרת. אותו דבר עם הקרבנות, אותו דבר עם הניסוכים, אלו עיקר דיני עבודה זרה – אזבח, אקטר, אנסך, אשתחווה, כן, כל אלו הדרכים.

ושואל הראב"ד במעשים, אין הבדל אם הוא אומר בוא נעשה זאת ביחד, או הוא אומר אתה תעשה זאת, או הוא אומר אני הולך לעשות זאת. הוא לא אומר זאת לאף אחד, הוא אומר זאת לאחד, אתה תעשה זאת. אתה תעשה זאת לבד. מה שכתוב כאן הוא, אפילו הוא אומר "אעבוד", הוא לא אומר אתה תעשה זאת, הוא אומר בוא נעבוד עבודה זרה, הוא אומר בוא לא נעשה

כאן הוא הופך להיות עד מיד. אני לא יודע. ומביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו.

פירוש המשניות: מדוע אין התראה למסית

דובר 1:

הוא מביא שהרמב"ם אומר בפירוש המשניות, מדוע פירוש "אין התראה למסית"? האם יש עוד דבר שכתוב "אין התראה"? עדים זוממין. שלושה דברים כתוב "אין התראה". אומר הרמב"ם, מה הפירוש? כי למסית זה לא עושה כלום. אבל לא כי הוא לא רוצה, אלא כי הוא מפחד משני העדים. מצוין. כי הוא מסית, והוא רואה שני אנשים, הוא מיד יחשוב, הוא לא יעשה תשובה אמיתית, הוא מיד יחשוב, "אה, הם רוצים לתפוס אותי", ממילא הוא לא יחזור על זה. אבל כאשר יש אדם אחד, והוא יהיה שקט אחרי שהוא מסית אותו, רואים, כן, זה אמיתי.

דובר 2:

נכון.

דובר 1:

ומה ההבדל מכל שאר עבירות שבתורה? כי שאר עבירות שבתורה, פירוש ש"אין התראה" אולי הוא לא הבין, או לא ממש מזיד. מסית פירושו, שעדים זוממין, יודעים מאוד טוב מה הם עושים. עדים זוממין, אני מתכוון, זה גם, יכול להיות שהדרישה וחקירה שוללת את ההתראה. אומרים לו, "ספר לי בוודאי איך אמרת".

דובר 2:

כן, זו לא הנקודה, אבל הוא לא תופס את הכוונה.

דיגרסיה: עדים זוממים שהרגו

דובר 1:

לפני שאני ממשיך, יש עוד איסור, אבל זה חידוש שלא ממש נכנס כאן, אבל אתן לו זריקה. דיברנו על עדים זוממים, ראיתי שהדין הוא תמיד הרוגי אין נהרגין. אבל ראיתי שהמהרי"א אומר חידוש שהעדים הם אלה שהורגים. כך, עדים זוממים שהרגו, עם דין עדים זוממים לא מגיע להם מיתה, אבל עם דין שהם היו אלה שהרגו את האדם שעליו העידו, והם היו הורג נפש בלי התראה, לא התרו בהם על הריגה. אז יקבלו. יש עוד דין, יש על זה דין מכניס ראשו לכיפה ומחיל עונשו, יש סוג של דין מיתה, כך שאפילו הורג מישהו רוצח, לא יקבל את הדין כעדים זוממים. בסדר, בואו נחזור הלאה.

הלכה ו – דינים של המוסת (מי שניסו להסית אותו)

דובר 1: אלא מה, פירוש שהם היו הורג נפש בלי התראה, כי לא התרו בהם על הריגה. כך שמקבלים עוד דין, יש על זה דין, מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורים, יש סוג של דין מיתה. כך שאפילו הורג מישהו בלי עדים, לא מקבל את הדין כעדים זוממין.

בסדר, בואו נחזור למקום שאנחנו נמצאים כאן.

דברי הרמב"ם

דובר 1: הלכה ו. אומר הרמב"ם הלאה, אנחנו נלמד כאן כמה הלכות שאומרות שהמוסת, האדם שניסו להסית אותו, צריך להיות מאוד קשה כלפי המסית. הוא צריך לשנוא את המסית שרצה להרחיק אותו מדרך ה'. וכמה דברים, הדבר הראשון הוא שהוא עצמו צריך להיות זה שהורג את המסית, שנאמר "ידך תהיה בו בראשונה להמיתו".

עוד, "ואסור למוסת לאהוב את המסית", האדם שניסו להסית אותו אסור לאהוב את המסית, שנאמר "לא תאבה לו", שאסור לך לאהוב אותו.

דיון: האם הלאווין הם רק על המוסת או על כלל ישראל

דובר 1: מה פירוש הדבר? שהרמב"ם לא מביא כאן את לשון הספרי. אנשים אחרים יכולים לאהוב אותו?

דובר 2: אנשים אחרים... לא, יש שמביאים, כי הוא חב"דניק, שהרמב"ם סובר שזו לא מצווה על כל יהודי, אסור לאהוב מסית, זה לאו רק על המוסת.

הוא מעמיד אותם שם במקום שהמסית לא יראה אותם. חושך, אפלה, הוא מעמיד אותם בחושך ואצלו מואר, כך שיוכלו לראות את המסית, ושומע דבריו, המסית נמצא באור הזרקורים, והוא לא יראם, הוא לא יראה אותם, ממילא הוא לא יתאפק מלומר את הסתור.

ואומר למסית, שהרי מסית הוא גם, למי המסית ליחיד, כך שמספיק שהם ישמעו כיצד הוא מסית את היחיד. ואומר לו למסית, וכאן רואים איך הרחמנות, שאפילו המסית לא תכנן עכשיו לומר, אומר לו, "אמור לנו מה שאמרת לי ביחוד".

ואומר לו, והמסית משיב לו, אה, זה דבר מעניין, המסית צריך לענות לו על כך. זה כמו קצת התראה. זה אולי לא ממש דין התראה, אבל משהו של דין התראה יש כאן. והמסית אומר לו, "היאך נניח את אלהינו שבשמים", איך נעזוב את בוראנו הקדוש, "אותו יסוד מקור מים חיים", איך עוזבים את הקב"ה, "ונלך לעבוד את העצים ואת האבנים"?

אז כך, אם חוזר בו, אם הוא חוזר בו ממה שאמר, או ששותק, או שהוא שותק, הרי זה פטור, אז הוא פטור. זה אפילו אם לא היתה לו התראה, כי למעשה לא היו שני עדים ששמעו אותו מסית.

דיון: מה פירוש "והוא אומר לו"?

דובר 2:

הוא אמר עכשיו, "והוא אומר לו", אני לא מבין.

דובר 1:

לא, הוא עדיין לא ענה לו. "אם אמר המסית אמור מה שאמרת לי ביחוד", כן, המסית עדיין לא אמר. מה פירוש "והוא אומר לו"? אה, "והוא אומר לו" פירושו הוא אומר לו שוב את מה שאמר לו.

כך שצריך לחשוב, מדוע כאן נראה שכאשר יש שני אנשים לא צריכה להיות התראה, וכאשר יש אדם אחד צריכה להיות התראה? זה לא ברור. הוא אומר ש"והוא אומר לו" פירושו הוא אומר, אמרתי לך כך, אבל אמרתי לך שזה רק מעשה שהיה, רק סיפורי מה שהיה אז, הוא לא אומר עכשיו.

אבל על כל פנים, נראה מהרמב"ם שאף על פי שלא צריך לרחם על המסית, אבל איזשהו סיכוי קטן נותנים לו כן לצאת, לפחות כאשר הוא מסית אדם אחד. זה דווקא כאשר הוא מסית שני אנשים, אז כבר מספיקה התראה. אבל כאשר הוא מסית אדם אחד, אולי הוא לא התכוון, אולי... נראה שיש כאן משהו של דין שחושבים עדיין משהו קצת של לימוד זכות, ממילא נותנים לו סיכוי, נותנים לו את ההתראה הזו, ואם אחרי ההתראה הוא לא המשך להיות מסית, זה לא אומר פשוט שהוא עשה תשובה, אלא פשוט הוא לא עשה כלום, ואני רואה שהוא עשה תשובה כמו שהוא הפסיק להסית.

דובר 2:

כן, כך התכוונתי. בסדר.

דובר 1:

או שהוא באמת עשה תשובה, אבל הוא אמר שהפירוש של ר' רבינוביץ' הוא שהוא לא הסית עכשיו, כך שאנחנו לא יכולים לעשות לו כלום, כי הוא לא הסית בפני העדים. אז הוא רק מספר מעשה שהיה קודם.

דובר 2:

אם לומדים שהוא לא אמר שוב את אותו הדבר. כן.

דובר 1:

הוא אומר שוב את אותו הדבר, אבל בתור מעשה שהיה. אה, הוא אומר לו מה שאמר אז. זה קצת דחוק, אני לא יודע. בסדר.

דובר 1:

אבל אם אמר לא, אם המסית אמר, "כן, כך היא, ועל זה אני חייב להעיד עליה, וכך היא עונה לי", זה טוב כך. כלומר שהוא עומד במרדו, אז עומדים עליו שני עדים ומביאין אותו לבית דין, שני העדים מביאים אותו לבית דין, לא המוסת, או שלושתם אולי. שני העדים, או לא המוסת לבדו, כי

דובר 1: הוא כמו מסית על היותו מסית. על היותו מסית, אבל זה מאוד מעניין, כי גם זה כמו דבר שאין בו מעשה, הוא רק אמר "אני הולך". כבר מגיע לו סקילה על האמירה על היותו מסית. כל מסית הוא רק דיבור. צריך לחשוב, הדין צריך כנראה גם לכוון שהוא התכוון ברצינות. אם יש דרך לומר... אתה אומר, לא התכוונתי מספיק ברצינות. שוב, רואים, אתה אומר, אם אדם אומר "עבדו אותי", אני אומר שהוא לא מתכוון ברצינות. אבל הוא אומר "עבדו את זה", הוא יכול אולי להתכוון ברצינות.

דובר 2: כן, לגבאי יש חומרא גדולה יותר מה... קיבלתי הלם. רבי לא עבודה זרה. אני מתכוון, מי שאומר באמת שהוא אלוה, הוא...

דובר 1: כן. טוב מאוד. כן, בואו נלמד עכשיו הלכות שונות לגבי מה קורה עם נביא שמסית אנשים לעבודה זרה.

הגמרא אומרת, כן, "אחיך", לא מתכוון... אני אומר עוד את הגמרא שאמרת. לא מתכוון תעשה אותו באחד, אחיך כמחלקי, עשה אותו שונה ממנו. הוא אדם חומר כמונו. עשה לעג ממנו.

דובר 2: אוקיי.

הלכה ה: נביא המתנבא בשם עבודה זרה

דובר 1: עכשיו, בואו נלמד את ההלכות של מתנבא בשם עבודה זרה. נביא... סוג חדש של מסית. נביא, עד עכשיו למדנו הדין מסית, הוא אומר סתם. בשם מה הוא אומר את זה? הוא אומר סברא, הוא אומר טעם, משל. ועכשיו יש לנו כאן נביא שהוא אומר עבודה זרה. זה היה. נביא המתנבא בשם עבודה זרה, כיצד? איך עובדת ההלכה?

אומר הרמב"ם כן, "האומר, אחד אומר כך: **אמר לי עבודה זרה פלונית או כוכב פלוני שצוה לעשות כך וכך או שלא לעשות כך וכך**". מאוד מעניין, אפילו, כוונת ההלכה, אפילו אם האדם אמר באמת דבר שהוא כן, רק הוא רק אמר בשם העבודה זרה או בשם הכוכב. הוא אמר למשל, הכוכב אמר לי ששומרים שבת. הוא אמר את ההלכה "לשמא את הטמא ולטהר את הטמא". מעניין שזו הדוגמה, לטמא את הטמא ולטהר את הטמא. זה הוא חייב מיתה.

דובר 2: הוא אומר אבל כן איזו מצווה הוא משאיר. הוא אומר אתה הולך להיות יכול להיטהר, או אתה הולך להידרש...

דובר 1: כן, אבל המצווה שהוא אומר היא המצווה האמיתית. אבל האיסור הוא על האמירה. האיסור הוא להיות מתנבא בשם עבודה זרה. אסור להיות נביא של עבודה זרה. אין לו דין מעשה מדיח, יש לו דין של מתנבא בשם עבודה זרה, שעל זה בא העונש הרגיל של נביא שקר של חנק.

דיון: הבדל בין נביא בשם עבודה זרה ונביא שקר

דובר 2: נביא בשם עבודה זרה, לא נביא שקר זה עוד דבר.

דובר 1: שניים, זה דבר אחר נוסף. אבל לא מדין מעשה מדיח, אלא יש שתי הלכות אחרות, הוא מביא שני פסוקים אחרים. נביא שקר הוא מי שאומר בשם ה', הוא אומר שהוא גם נביא שקר, כי עבודה זרה לא אמרה לו.

דובר 2: מאיפה אתה יודע? אולי כן אמרה לו, זה לא כתוב. כוח לא יכול לדבר עם אדם?

דובר 1: כוח יכול לדבר עם אדם.

אוקיי, שוב, המילה נביא שקר היא רק מתנבא בשם ה', הוא אומר שקר בשם ה'. נביא עבודה זרה הוא דין נוסף, אסור לומר נבואה בשם עבודה זרה, לא נביא שקר.

דובר 2: מה ההבדל? שקר מתכוון אתה אומר בשם ה' אשר לא ציוהו. אומר בשם אלוה, זו שאלה חדשה האם הכוח מדבר כן או לא מדבר, אני לא יודע. צריך לחקור, אני לא יודע מה החקירה.

דובר 1: שניהם, "אשר ידבר בשם אלהים אחרים", נביא שמדבר בשם עבודה זרה, "ומיתתו" נביא הוא. ואיפה הלאו? כל עונש בא עם לאו. אומר הרמב"ם, "אזהרתו של זה מכלל שניהם, ובשם אלהים אחרים לא

דובר 2: בוודאי, גם הדברים ה"יצירתיים" נעשו כי אנחנו מחמירים מאוד שלא להרוג אדם חף מפשע. כמו שהרמב"ם אומר במקום אחר, עדיף אלף אנשים חפים מפשע. אבל לגבי החשש מסיתות, יורד קצת החשש, כי אפילו חצי ספק מסיתות, כי יש לי את החשש שהיא נשאת בחיים עם מסיתים, זה סכנה גדולה. אז קצת מורידים.

דובר 1: להיפך, מה שאתה אומר, בוודאי, אי אפשר סתם לכל אחד לומר, "אני חושד בך שאתה מסית". אבל מדברים כשיודעים, איכשהו צריך להיות מלמד חובה. להיפך, צריך למצוא דרך יצירתית להיות מלמד חובה, נכון? אומרים... טוב מאוד, אוקיי.

אזהרה להדיוט המסית

דובר 1: אוקיי. אז אומר הלאה. "ואזהרה להדיוט המסית מניין?" אה, אז אם היה להם אזהרה לנביא? כבר למדו את העונש, אבל איפה כתוב הלאו שאסור לעשות הסתה? אמרו, אזהרה על משהו כבר למדו, לא להדיוט, למדיח. מה האזהרה? "לא תשמע אליו על פי חרב". זה עמד קודם. אזהרה למדיח, והנביא הולך לי בעל אוב. אבל בהדיוט מסית עומד פסוק מעניין, "שנאדם כל ישראל איש מאביו ולא יוסיפו לעשות". "לא יוסיפו" הוא לשון כשכולם ידעו שזה הרג אותו, רואים שלא עושים את זה.

מסית שאמר "עבדוני"

דובר 1: אנב, מסית שהרים לעצמו ואמר להם עבדוני, סוג חדש של מסית, הוא אומר "עבדו אותי" ואני אהיה עבודה זרה. "עבדו אותי" זה גם אותו דבר, אם עבדוהו אינו נסקל. לא, יש כאן הלכה חשובה. אם עובדים אותו ממש, הוא אומר "עבדו אותי" והעולם מתחיל לעבוד אותו, אני חושב כך, כי אם עובדים אותו, אז הוא נעשה עבודה זרה. תראה, זה עומד בערך ככה. לא, כך הולך לעמוד כאן הרזן.

מדוע אינו מקבל סקילה

דובר 1: "אפילו קיבלו ממנו ואמרו לו הן", אפילו אם קיבלו ואמרו "כן, אנחנו הולכים לעבוד אותך", אינו נסקל, לא מגיע לו סקילה. הרזן הוא, כי כל אחד יודע שאדם, כך הוא מביא, כל אחד רוצה שיעבדו אותו. רק כשעובדים אותו בפועל הוא עבודה זרה. לא שהוא אומר "עבדוני", עובד בשבילו. הרזן הוא כי אדם לא רציני על עבודה זרה, לא לוקחים את זה ברצינות. אחד אומר "עבדו אותי", נו אוקיי, נעבוד אותך. אף אחד לא לוקח את זה ברצינות. כל אחד יודע ש"אין אדם מקנה עצמו".

דובר 2: כן, לשון. כן, מחליצות. אם עובדים אותו ממש, צריך לומר צריך להיות קבלה באלוה, או אחת מארבע העבודות, צריך לעשות ממש עבודה, אז זה נעשה. אבל הוא אומר סתם "עבדו אותי", פה, נעבוד אותך.

דובר 1: לכאורה יצא מזה, שאיזה רבי קטן לא מוצלח מבקש מהעולם שיעבדו אותו משוגעות, לא מגיע לו כלום. רבי רציני עושה את זה, זו בעיה. זה צריך להיות דין. זה דין מעניין. זה כמו בחושן משפט שגנב שגנב. אדם אומר שיעבדו אותו, אדם נורמלי לא לוקח את זה ברצינות. "תעבוד אותי? אתה לא הולך לקנות לי, אתה לא חוסך, מה אתה לא קונה לי?"

המסית לעבוד איש אחר – חידוש גדול

דובר 1: אבל המסית לעבוד איש אחר, אם הסית שיעבדו את זה, אע"פ שלא עבדוהו עבודה זרה, אז, אם קיבלו ממנו ואמרו הן ונלך ונעבוד, אע"פ שעדיין לא עבדו, שניהם נסקלין. מכאן לומדים שמסית הוא אפילו אם לא הצליח. שניהם נסקלין, המסית והמוסת. כאן יש גם חידוש גדול של דין, שהמוסת, אפילו הוא לא עבד עבודה זרה, אבל אם זה התקבל בתורת הקשבה להסתה, מגיע לו גם סקילה, שנאמר "לא תאבה לו ולא תשמע אליו". שום אב ואם, חייב כבר מגיע לו סקילה על עצם האמירה.

דובר 2: הוא כמו מוסר על היותו מוסר. אפילו הוא לא עשה את זה אפילו פעם אחת, הוא רק אמר אני הולך. כבר מגיע לו סקילה על האמירה על היותו מוסר. כל מעשה שהוא מדבר רק.

הלכות נביא המתנבא בשם עבודה זרה ונביא שקר

המסית לעבוד עצמו לעומת עבודה זרה אחרת

כאן זה בוודאי עבודה זרה, מעניין שזה בשופטים, אז מעניין למה הרמב"ם בכלל הכניס את זה כאן. כאן מדברים על מדיח, ובכלל אפילו ההלכה, המצווה של נביא שקר עומדת רק כאן, לא שם. זה פשוט.

דובר 2: כן, במסית ומדיח עומד שם בסנהדרין.

דובר 1: כן, אבל לא מובאת המצווה, לא מובאות ההלכות, לא מובאים כל הדברים. זה מעניין. יכול להיות שכל דין נביא שקר הוא ענף מהמדיח. הגמרא גם מקשרת את שני הדברים. צריך להבהיר את זה.

אומר הרמב"ם, כן, **"אחד המתנבא מה שלא שמע במראה הנבואה"**, בין הוא מתנבא משהו שהוא שקר, כי הוא מעולם לא ראה את זה במראה הנבואה, או הוא שמע את זה במראה הנבואה. כן, מעניין, "רבותא קאמר". מה שיהיה, "שמע" מתכוון הוא הבין ושמע, אין הבדל.

"או מי ששמע דברי נביא חבירו" - או נביא שקר יכול גם להתכוון שהוא אומר אחרי נביא שני, כמו שהוא אומר **"דבר זה לא נאמר לי בנבואה, אלא לפלוני נאמר לו ואני מתנבא בו"**. זה מעניין. הנביא הוא אמת, יש לו חבר שהוא נביא אמת, אבל הוא אומר "אני שמעתי את זה". הרי הוא נביא שקר, כי מה שהוא אומר הוא שקר. הוא אומר משהו שהוא לא שמע בנבואה.

דובר 2: אפילו מי שמסתכל בחומש והוא אומר מה שכתוב בחומש, זה גם "מתנבא מה ששמע מחבירו". אם הוא אומר את זה בתור נבואה.

דובר 1: כן, כן. שניהם נביא שקר, ומיתתו בחנק.

הלכה יב: לא תגור ממנו - אסור להימנע מהריגת נביא השקר

דובר 1: כן, וגם על נביא שקר עומד הדבר הקשה שאסור לרחם עליו. אומר הרמב"ם, **"כל המונע עצמו מהריגת נביא השקר מפני מעלתו וזכותו, שהרי הוא הולך בדרך הנבואה, כיון שנתברר שקרו, הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר לא תגור ממנו"**. הולכים לחשוב עליו שזה אמת. כי חייב להיות שמדברים על מי שיש לו כבר איזו דרגה. מה קורה אם לא? הוא סתם משוגע והמילה שלו לא שווה כלום.

דיון: מה עומד נביא שקר בהלכות עבודה זרה

דובר 1: נראה כך, נראה שנביא השקר אינו איזה דין כי הוא אמר מילה רעה כמו מגדף. זה איזה דין בשמירה על כלל ישראל מאנשים שיכולים להדיח. על כן הרמב"ם שם אותו אחרי מסית ומדיח. זה לא שאדם הוציא מהפה דברים רעים. זה אדם חשוב שיכול להיות לו השפעה רעה על כלל ישראל. אני אומר, על כן שמים אותו אחרי מסית ומדיח. זה לא גדר כמו מגדף, הוא הוציא לאנשים הלא נכונים פה. הוא אומר אפילו דבר טוב. נביא השקר לא חייב להיות שהוא אומר דבר רע. הוא הולך בדרכי הנבואה, הוא מי שיש לו השפעה על אנשים.

מה קורה כשסתם שרברב אומר באמצע עבודתו, "אוי, היתה לי עכשיו נבואה?" הוא משוגע, הוא אומר מילים מטופשות, על כזה אין שום נפקא מינה. על כן הרמב"ם הכניס אותו בקטגוריה של מסית ומדיח.

מה שכתוב כאן הוא אבל שאסור לאדם לבוא ולומר, "אני יכול להרוג אותך, אתה רשע, אתה צדיק, אתה הולך למקווה מאה פעם, אתה מנוול". למה אני אחשוב? הרמב"ם אומר כך, למה אדם ימנע מלהרוג נביא שקר? אני מתכוון, זה רק נביא שקר. הוא נביא שקר, צריך להרוג אותו, הוא אומר שקר. לא, הוא אדם במעלה שהולך בדרכי הנבואה, הוא נקרא עובד ה', הוא כבר "בזאת נברא הנביא". יש לאו של "לא תגורו מפני איש".

התכוונתי לומר כך, על השאלה הקודמת למה הרמב"ם הכניס את הדברים תחת מסית ומדיח, אני אומר שזה לא דין של אמירת מילים רעות, זה דין של השפעה רעה על יהודים, כמו מסית ומדיח. זה בקטגוריה דומה למסית ומדיח. על כן הגיוני שמי שהולך בדרכי הנבואה זו עבירה גדולה, ומי שלא הולך בדרכי הנבואה זה לא כל כך.

הפירוש השני, של"ה הקדוש לא מסכים, אבל אני מתכוון שהסיבה העיקרית היא, מי שהולך בדרכי הנבואה הוא כמו שהרמב"ם אמר ביסודי התורה, שזה לא פשוט... אנשים בדיוק לא חושבים כך. הולך בדרכי נבואה, אנשים יכולים לחשוב שאדם יכול לרצות להיות נביא שרברב.

תזכירו. רגע, זה לא מתכוון סתם להזכיר, אלא כלום. הוא אומר שההלכה אומרת משהו, כן.

הלכה ט: אסור לערוך דין ותשובה עם מתנבא בשם עבודה זרה

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, **"ואסור להרהר אחר דין התשובה ממתנבא בשם עבודה זרה"**. בדרך כלל כשמישהו בא לומר נבואות, יש לגבי איך בודקים אותו, כמו שהרמב"ם הביא. לא בודקים יותר מדי, אבל עושים כמה בדיקות, מבקשים ממנו אות ומופת. אבל מי שאומר בשם עבודה זרה, יודעים מיד אוטומטית שהוא נביא שקר ונביא בשם עבודה זרה, ולא צריך בכלל להתעסק איתו. לא שואלים אותו דינים, לא שואלים אותו תשובה, **"ואין שואלין ממנו אות ומופת"**.

אומר הוא הלאה, **"ואם עשה מעשה"**, אפילו אם עשה אות ומופת, **"אין משגיחין עליו ואין מהרהרין בו"**. לא חושבים אולי, אומר הוא, אולי הוא כן צודק. אומר הרמב"ם הלאה, **"וכל המחשב באותותיו שמא אמת הם"**, כל מי שחושב על אותותיו, שמא אמת הם, הוא מתחיל לחשוב אולי זה כן אמת, אמת מתכוון לומר שזה אמת שזה מוכיח שצריך לעבוד עבודה זרה וכדומה? או שהעבודה זרה התנבאה איתו?

דובר 2: לא שהאות הוא אמת, כי את האות הוא ראה שזה אמת.

דובר 1: אמת מתכוון לומר שזה אות אמיתי. מתכוון שזה לא היה טריק, זה לא היה כישוף. הכישוף לא קרה.

אבל אפילו עשה, **"שנאמר לא תשמע אל דברי הנביא ההוא"**. אתה לא צריך... מכשף כאן מתכוון כמו מעלה באוב, מכמה מיני... זה עצמו עניין של לא רשות. אסור להאמין. הרמב"ם מסביר למה אסור להאמין, כי אנחנו מאמינים בתורה באמת. אבל אסור להאמין במופת כזה, זה מי שעשה מופת, זה מכשף, אין כוח לעשות מופתים.

הלכה יא: נביא השקר

דובר 1: אומר הרמב"ם, **"וכן נביא השקר מתנבא בשם עבודה זרה"**. וכן גם נביא השקר, מי שאומר לא בשם עבודה זרה, אבל הוא אומר נבואות שקר, כלומר הוא אומר שהקב"ה אמר לו משהו שהקב"ה לא אמר לו. **"אף על פי שנתנבא בשם ה' ולא הוסיף ולא גרע"**. יש שני מינים, יש נביא השקר שעבירתו היא שהוא מוסיף או גורע מהתורה, הוא אומר אחרת ממה שכתוב בתורה, הוא מוסיף מצוות או מוריד מצוות. אבל עצם נביא השקר, אפילו לא היה מוסיף או גורע, והוא סתם אמר שקר בשם ה', גם מיתתו בחנק.

הרמב"ם אומר, "נביא שקר", סוג אחד של נביא שקר הוא כי הוא מוסיף וגורע, כי אנחנו יודעים שהוא נביא שקר, כי הקב"ה אמר שלא ישתנה התורה. זה הוא אמר אחרי התורה. וסתם כי הוא נביא שקר, כלומר אפילו העבירה אינה בדברים שהוא אמר. כשהוא מוסיף וגורע העבירה היא בדברים שהוא אמר. כאן המילה היא, אפילו הוא אמר דברים טובים, אבל השקר הוא שהקב"ה אמר לו והוא לא אמר לו.

הסיבה למה זה הדין של הלכות יסודי התורה, היא הסיבה למה נותנים חנק למי שאומר מוסיף וגורע, היא כי אנחנו יודעים שזה שקר. מלבד שהוא עובר על לא תוסיף, על זה באה המיתה באה על חלק השקר. אבל הוא אומר סתם בשם ה', איך יודעים שזה לא אמת? כי זה לא קרה. כי האות והמופת לא קרה, **"שנאמר והנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא ציויתו לדבר"**. דברים שהוא לא ציווה לומר, או **"אשר ידבר בשמי את אשר לא ציויתו לדבר"**, נכון? כאן הם נביא שקר הראשון, והשני הוא "נביא בשם עבודה זרה", **"ומת הנביא ההוא"**.

דיון: פירוש "אשר יזיד"

דובר 2: אני מתכוון המילה כאן היא "אשר יזיד". "יזיד" עולה על "לדבר בשמי". לא "בשם אלהים אחרים" זה תמיד "יזיד". "יזיד" - אם הוא חשב שהוא רואה נבואה, זה שוגג.

דובר 1: אני לא יודע, התורה אומרת שהוא מזיד, חייב להיות. אני לא יודע.

משה רבינו", כמו שהזכרת אתמול. אם הוא נשבע בשם עבודה זרה, הוא מראה שהעבודה זרה היא אצלו הדבר החשוב ביותר, מקבל הוא על זה מלקות. הדבר האמיתי ביותר אפילו, כביכול.

שבועה לגוי ביראתו — אסור אבל לא לוקה

ואני לא ידעתי, בין אם הוא נשבע כך סתם כך לעצמו, ולא ידעתי שאפילו לגוי, הוא מתכוון שלגוי הוא כך הוכיח, זו גם עבירה גדולה.

חזן מזה, שבועה לגוי ביראתו גם אסור. על זה לא מקבלים מלקות, אבל הוא רוצה שבועה מהגוי, הוא אומר לגוי, "השבע לי בשם העבודה זרה שלך", פשוט שהגוי הולך עכשיו, אתה גורם לו להזכיר את שם העבודה זרה. כמו... איזה איסור זה? אתה גורם שהגוי... אבל אם הגוי מותר, אין חשש. האם זה לפני עור לגוי, או שזה כי זה איסור לאדם, ליהודי, לעשות?

דובר 2:

הוא גורם לו. הדין של מכירת בהמות לפניהם הוא גם זה, כי הוא הולך לעשות עבירה דרכך.

דובר 1:

והוא אומר שהיתה על זה גם הלכה למעשה, הוא מביא. בסדר, נראה.

הלכה יד: אפילו להזכיר שם עבודה זרה שלא דרך שבועה — אסור

דובר 1:

ואפילו להזכיר שם עבודה זרה שלא דרך שבועה זה גם אסור. אסור להזכיר שם עבודה זרה בכלל, לומר את שם העבודה זרה. פשוט לומר את שם העבודה זרה זה גם אסור, אפילו בלי שבועה. זה גם "לא תזכירו". בסדר, לא... שוב, זה כמו הרבה מצוות שראינו שיש יותר מפירוש אחד לאותו פסוק. אבל על זה אומר הוא שלא מקבלים מלקות.

דובר 2:

האם זה לא איזה לאו שאין בו מעשה?

דובר 1:

לא, מה זה? אני חושב שזה כמו רמה נמוכה יותר של "לא תזכירו". ה"לא תזכירו" האמיתי הוא...

האיסור האמיתי הוא "לא תזכירו את שמותיהם". אחר כך יש "לא יזכיר את שמות אלהים אחרים". אומר הרמב"ם הלאה, למשל, "לא יאמר אדם לחבירו 'שמור לי בצד עבודה זרה פלונית', וכיוצא בזה". "עשה סימן ליד עבודה זרה", "חכה לי ליד אותה עבודה זרה", וכיוצא בזה.

עבודות זרות הכתובות בתורה — מותר להזכיר

אומר הרמב"ם, אבל יש עבודות זרות שמותר כן להזכיר את שמן. כמו שלמדנו קודם, למשל, הרמב"ם בהלכות עבודה זרה הזכיר פעור ומרקוליס. אומר הרמב"ם, "כל עבודה זרה הכתובה בתורה הקדושה, מותר להזכיר את שמה, כגון פעור ובעל ונבו וגד וכיוצא בהן". פעור כתוב בתורה, ובעל, כן, היהודים היו "נכשלים בבעל פעור". בעל כתוב, בעל היה... בדניאל אני חושב כתוב. "כרע כל קרס נבו". וגד, "העורכים לגד שולחן". וכיוצא בהן מותר כן. למה מותר כן? כי אם התורה עצמה היתה עוברת על האיסור של "ושם אלהים אחרים לא תזכירו", התיירוץ הפשוט, מותר.

דיון: למה התורה עצמה מזכירה שמות של עבודה זרה?

דובר 2:

לא, אפשר לומר תירוץ אחר. היא מזכירה את זה כי צריך להזכיר את זה, כי כתוב בתורה.

דובר 1:

זו הלכה מעניינת, אני חושב שצריך להבין אותה טוב יותר. כי אני שואל אותך קושיה, אם יש איסור להזכיר את שם העבודה זרה, למה התורה עצמה מזכירה את שם העבודה זרה? זו קושיה. אפשר לומר שבדרך כלל עבודות זרות, שמן מביא החוצה את חשיבותן, כמו הקדוש... במילה עבודה זרה כבר יש שם כבוד. כנראה השמות שהתורה כותבת, כבר התורה נתנה לשון גנאי

היהודי שלמד רמב"ם יודע שאי אפשר.

הרמב"ם מוסיף כאן תנאי שהליכה בדרכי נבואה הוא תנאי אפילו לנביא שקר.

ועל זה מבין הרמב"ם שיש...

הלכה יב (המשך): "לא תגור ממנו" — אסור לפחד

דובר 1:

זהו הפירוש השני שהרמב"ם אומר, שאני לא חושב שאני מסכים, אבל אני חושב שהסיבה העיקרית היא, מי שהולך בדרכי הנביא הוא כמו שהרמב"ם אמר ביסודי התורה, זה לא פשוט שאנשים ממש לא חושבים כך, זה לא פשוט שהולך בדרכי הנביא, אנשים יכולים לחשוב שאדם יכול להיות נביא כמו שהוא יכול להיות שרברב. מי שלמד רמב"ם יודע שאי אפשר. הרמב"ם מוסיף כאן תנאי, שהליכה בדרכי הנביא הוא תנאי אפילו לנביא שקר. ועל זה מבין הרמב"ם שיש סברא אמיתית. כלומר הבה נבין אפילו לאמיתו של דבר, אפילו אנחנו שלמדנו רמב"ם, היה יכול להיות גם הווה אמינא לא להרוג את האדם הזה, כי הרי הוא ניסה ללכת בדרכי הנביא. על זה אומרת התורה "לא תגור ממנו", אל תפחד ממנו, יש צד גדול, ההלכה היא כל כך נגד לפחד מאנשים שאומרים שיש להם כוחות, הוא ניסה, לא, הוא אומר שקר, חייב מיתה.

אומר הרמב"ם הלאה, "ואין המונע עצמו מללמדו חובה", אפשר לומר לבית הדין, הנביא שקר שאמר, "אוי הפחד וירום דברו", מי שפחד ממנו, "הרי הוא בכלל", הוא אומר שאסור לפחד, "הרי הוא בכלל", אסור לפחד ממנו.

נביא שקר נידון רק בבית דין של שבעים ואחד

אומר הרמב"ם הלאה, "ואין דנים נביא שקר אלא בבית דין של שבעים ואחד". גם את הנביא שקר דנים רק בבית דין של שבעים ואחד. אהא. אז אתה רואה גם איך מגיע לכאן מעשה עם ידוע. אז מה דין של כלל, מה דין של ציבור, זה לא דין של יחיד שאמר דברים שגויים. כתוב, הוא אומר שיש פסוק, משנה, אני לא יודע למה. אז אתה אומר כן כך, שכי הפשט הוא שהנושא של נביא שקר הוא יותר נושא של מי הוא המנהיג הנכון, מי הוא המדבר הנכון בשם ה'. זה לא קטן. אז אפשר לומר אפילו כך, אם אני אומר לחבר שלי נביא שקר וזה רק אדם אחד, אין דין נביא שקר, זה רק מי שיש לו איזה... ציבורי. אז זו הצעה שהליכה בדרכי הנביא, אנשים שומעים לו.

הלכות עבודת כוכבים — נשבע בשם עבודה זרה

הלכה יג: נודר או שבועה בשם עבודה זרה — לוקה

דובר 1:

כאן אנחנו הולכים ללמוד את זה, לא אצל עבודה זרה. מצווה חדשה מאחת המצוות שהוא מנה אצל עבודה זרה. בקטגוריה של עבודה זרה כתוב "נשבע בשם עבודה זרה". יש מצווה של כן להישבע בשם ה', זה אומר שצריך את שם ה' לקבל בכבוד, בשבועה.

ומי שעושה נדר או שבועה בשם עבודה זרה, אומר הוא מקבל מלקות, שנאמר "ושם אלהים אחרים לא תזכירו", לא תזכיר עבודה זרה.

למה שבועה בשם עבודה זרה חמורה יותר מסתם הזכרה?

רואים אנחנו אפילו בפסוק הזה, בסדר? כן, אני לא ידעתי, חשבתי שזה ביתרו, במשפטים. אבל ראינו כאן כבר פעמיים, ראינו שם גם את האזהרה של נביא בשם עבודה זרה, נכון? זה כאן הוא הקשר לכאורה. הפסוק לומד גם שנביא אסור לדבר בשם עבודה זרה, אבל גם דבר נוסף, אסור לעשות נדר בשם עבודה זרה. חשבתי שזו ההזכרה, חשבתי שזה כמו שהוא עושה נדר בשמו או שבועה בשמו.

החומרה של לעשות נדר או שבועה בשם עבודה זרה היא חמורה יותר מסתם להזכיר את שם העבודה זרה, כי זה ענין של כבוד. כשאדם רוצה להוכיח שהוא מתכוון באמת, הוא אומר, "אני נשבע בשם הילד שלי, בשם ה', בשם

של... כן, זה כי רק לומר את השם זה כבר צעד. זה מביא אפילו, כמו שהריב"ש אמר, שלא יאמרו שמות של מלאכים, מלאכים קדושים. יש ענין של קריאה בשם, זה, בא ה', באה השראה משם. יכול להיות שבעבודה זרה יש גם ענין, אבל אם משתמשים בזה כדי להביא מה שכתוב בתורה, זו כבר לא הבעיה, זה אחרת.

גורם לאחרים שיידרו ויקיימו בשם עבודה זרה — אסור אבל לא לוקה
אומר הרמב"ם סעיף נוסף, ש"אסור לגרום לאחרים שיידרו ויקיימו בשם עבודה זרה". זה לגרום לשני, כמו קודם שאמר, גוי או יהודי, אין הבדל. נודר פירושו נדר, מקיים פירושו גם שבועה? כן. אבל לוקה הוא לא. אה, הרמב"ם אומר בעצמו, "ואינו לוקה, דזה אסור. אבל אינו לוקה, אלא הנודר בשמה והמקיים בשמה והנשבע בשמה". כלומר, עושים מעשה. אבל לגרום לאחר זה אסור, אבל לא לוקים.

סיכום: הפסוק "ושם אלהים אחרים לא תזכירו" — שכבות מרובות

דובר 1:

בסדר, אז זה עוד דבר מעניין. למה זה נכנס כאן? זה נכנס כאן כי זה גם מאותו פסוק של "ושם אלהים אחרים לא תזכירו", זה כולל גם את הענין של מתנבא בשם עבודה זרה, וגם להזכיר את שמות העבודה זרה, או לגרום שמישהו ישבע בשמה, או לגרום שמישהו לא ינדור בשמה. הכל אסור, וזה כמו גדרים לעבודה זרה, זה לא עבודה זרה עצמה.

בזה, או הסירה את הכבוד מזה. אני לא יודע, משהו מוזר. רואים אפילו בתורה... לא, לא כתוב "אדון פעור" או "האל בעל". זה האיסור, מובן. אבל האם יש אפילו בלי זה? בסדר. אני שואל אותך, זו קושיה שתמיד קשה לי, שבתורה עצמה יש שם לוואי לעבודה זרה פלונית, נכון? "לפני בעל צפון תהנו". ממש סימן, ממש הדבר. צריך להבין את זה טוב יותר.

מצד שני, יש כן מקומות בתנ"ך שרואים שהחומש לא אומר את שמות העבודה זרה. למשל, איש בושת, בספר דברי הימים, ובמקומות אחרים כתוב איש בעל. קראו לו איש בושת, כי באמת קראו לו איש בעל. עשו מבוכה שלמה, מה הפשט? אבל התנ"ך לפעמים משנה כן את שמות העבודה זרה לגנאי. הוא לא אומר את שם העבודה זרה כדי לקיים את המצווה. ובמקומות אחרים בתנ"ך הוא אומר כן. רואים שכתוב כן "בעל פעור". אין צורך להיות יותר חרד מהתורה. אם התורה עצמה אומרת את השמות, אתה יכול גם כן. כן, טוב, זה אומר שיש דברים במקום, כמו שאמרת, שמדברים כששם העבודה זרה יש בו משהו של חשיבות.

רב שלם של עבודה זרה הוא אפיקורס, כשקוראים את שמו יש בזה חשיבות. הוא לומד הלכה חדשה, קולא חדשה. הוא שואל קושיה על המשנה: הרי כתוב "אלו הן הגולין", איך מותר לומר את המשנה? אלא מאי, אלו שמות הדיוטות. אני חושב, אפשר להלמוד הכל ממודה טוב. כלומר, מישהו הזכיר שם ה', כן? הוא רק מזכיר, הוא מדבר על גוי, לא משום "בפיהם", הוא אומר, "שמור לי ליד בית המדרש", כן, "ליד בית המקדש". זה בשבילי דרך